

Копил Я. В.
магістр, Інститут інтелектуальної власності НУ «ОЮА» в м. Києві
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
Мироненко Наталія Михайлівна

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ЯК ГАРАНТІЯ НАЛЕЖНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ТВОРЦЯ

Поява принципово нових технологій у сфері промислової власності та об'єктів авторського права, встановлення тісних міжнародних господарських зв'язків, а також фундаментальна роль товарів та послуг з високою доданою вартістю в світовій економіці, зробили як ніколи важливою необхідність ефективного захисту інтелектуальної власності.

Ефективний захист прав інтелектуальної власності, шляхом створення спеціалізованих (патентних) судів, було обрано Німеччиною, Австрією, Великою Британією, Швейцарією, Португалією, Сполученими Штатами Америки, Російською Федерацією, Китаєм, Філіппінами, Швецією, Японією та іншими. Осмислення необхідності запровадження подібної судової установи в Україні неодноразово висловлювалося як на законодавчому рівні, так і провідними вітчизняними правниками.

Так, ще в 1991 році був прийнятий Закон СРСР «Про винаходи в СРСР», який містить згадку про Патентний суд СРСР як один з органів, який розглядає спори, пов'язані з винахідницькою діяльністю. В 2001 році Президент України своїм Указом «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності» постановив Кабінету Міністрів України вивчити питання щодо створення спеціалізованого патентного суду. Варто згадати також Рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», в яких було наголошено на необхідності вирішенні питання щодо належного визначення юрисдикції судів стосовно порядку розгляду справ відповідної категорії.

Про інтерес з боку законодавця до вирішення цієї проблеми свідчить прийнята Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 роки, яка акцентує увагу на необхідності ініціювання питання щодо доцільності створення спеціалізованого Патентного суду (Суду з питань інтелектуальної власності) для розгляду справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності [1].

У підтримку створення Спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності в Україні неодноразово лунали думки наукової спільноти та практиків в даній сфері. Зокрема, Г.О. Андрощук зазначає, що «...ефективний судовий захист прав інтелектуальної власності забезпечує інвестиційну привабливість країни, стимулює економічний розвиток, особливо в країнах, що розвиваються, та у країнах з перехідною економікою. Створення спеціалізованих судів інтелектуальної власності є важливою тенденцією розвитку сучасної юстиції.» [2, с.53]. В свою чергу, І.М. Бенедисюк акцентує увагу на тому, що «... подальше поглиблення спеціалізації може стати першим кроком для створення на базі вертикальної спеціалізації та організаційної єдності майбутнього Патентного суду України.», тим самим підкреслюючи важливість появи такої спеціалізованої судової установи [3, с.18].

В контексті дослідження цього питання варто згадати про спеціалізацію суддів як передумову створення окремої судової установи, а саме про утворення з березня 2003 р. у Вищому господарському суді України Судової палати з розгляду справ у господарських спорах, пов'язаних із захистом права на об'єкти інтелектуальної власності, в апеляційних господарських судах – відповідних колегій, а в місцевих господарських судах – спеціалізації суддів.

Необхідність появи Спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності в Україні обумовлена такими факторами:

1. Тенденція зростання розгляду справ у господарських судах щодо захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зокрема, у 2007 році таких справ було 218, у 2008 році – 234, у 2009 – 303, у 2010 – 456.

2. Різна кількість спорів, пов'язаних з інтелектуальною власністю, які розглядають судді в різних регіонах України відображається на якості результату розгляду справи, адже зрозуміло, що суддя, який має справу з невеликою кількістю справ у сфері інтелектуальної власності не може охопити всі подробиці та нюанси. Так, «за період з 2012 р. по I півріччя 2014 р. найбільшу кількість справ у спорах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності розглянуто Господарським судом міста Києва (всього 524 справи). Відповідно найменшу - господарськими судами Тернопільської та Хмельницької областей (по 1-й справі)»[4].

3. Проблема розмежування юрисдикцій під час розгляду спорів цієї категорії. На даний момент спори з питань інтелектуальної власності розглядаються місцевими загальними судами, господарськими та адміністративними судами. Слід розуміти, що існування діаметрально протилежних за змістом рішень у одному й тому ж спорі, різних підходів до вирішення однакових питань у різних юрисдикціях накладає негативний відбиток на правозастосовну практику.

4. Достатня кількість суддів, які протягом 2003 – 2010 рр. отримали вищу освіту у сфері інтелектуальної власності, зокрема «лише в Державному інституті інтелектуальної власності станом на 2010 р. отримали дипломи магістрів та спеціалістів зі спеціальності «інтелектуальна власність» понад 60 суддів та помічників суддів.» [5, с.40].

Проаналізувавши наукову літературу з питання практики створення спеціалізованих судів з питань інтелектуальної власності, можна зробити висновок про доцільність заснування в Україні такої судової установи з урахуванням наступних вимог.

По – перше, такий суд має бути сформований в системі господарських судів, адже саме вони мають найбільший досвід у вирішенні спорів такого виду, а «...в системі господарського судочинства склалася найбільш стабільна судова практика вирішення цієї категорії спорів.» [6, с. 46].

По – друге, заслуговує на увагу точка зору, яка пропонує сформувати суддівський корпус не лише з професійних суддів, але й суддів – фахівців з технічною освітою, які «...повинні діяти на однакових засадах і мати однакові повноваження з суддями – юристами.» [7, с.32]. Паралельно «... необхідно враховувати закріплений Конституцією України принцип колегіального розгляду спорів такими суддями та запровадити в утворених спеціалізованих судах колегіальний порядок вирішення спорів за участі спеціалістів з технічною освітою.» [8,с. 229].

По – третє, до компетенції спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності слід віднести всі категорії спорів, які стосуються інтелектуальної власності та перебувають у провадженні господарських, загальних та

адміністративних судів. Виняток слід зробити лише для особистих немайнових прав, залишивши їх у віданні загальних судів.

По – четверте, організаційна модель системи спеціалізованого судочинства з питань з інтелектуальної власності може бути побудована за німецьким зразком, тобто складатися з Суду з питань інтелектуальної власності як установи першої та апеляційної інстанцій, а також Верховного суду України як суду касаційної інстанції [9, с.68].

Повертаючись від суто теоретичних напрацювань до сучасних українських реалій, слід розуміти, що в найближчому майбутньому патентні суди не стануть реальністю з огляду на процеси, які наразі тривають у державі. За словами М. Ю. Потоцького та Б. Ю. Львова, першим кроком на шляху організації патентних судів має стати спеціалізація суддів, які розглядають такі справи, а також об'єднання всіх справ у сфері захисту прав інтелектуальної власності в одній юрисдикції, а саме віднесення їх до відання господарських судів [10].

Таким чином, створення Спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності в Україні є стратегічним завданням, втілення якого в життя є вимогою часу та гарантією ефективного захисту інтелектуального капіталу нації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 роки від 11.03. 2009р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: sips.gov.ua/ua/konts9-14.html.

2. Андрощук Г. О. Спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності як стимул економічного розвитку / Г.О. Андрощук// Інтелектуальна власність. – 2008. – № 1. – С. 53.

3. Бенедисюк І. М. Патентний суд України - міф чи реальність?/І.М. Бенедисюк //Господарське судочинство. Судова практика у господарських справах. - 2011. - № 1. - С. 18.

4. Бенедисюк І. М. «Я прихильник створення в Україні патентного суду». Інтерв'ю. // Юридична газета. 2014. - № 15-16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arbitr.gov.ua/news/print/1569>.

5. Дорошенко О. Ф. Ще раз про патентний суд / О. Ф. Дорошенко // Право України. – 2011. – № 3. – С. 40.

6. Татьков В. І. До питання про суд з інтелектуальних прав /В. І. Татьков// Теорія і практика інтелектуальної власності" -2013.- №1- С.46.

7. Галянтич М. К. Проблеми створення патентного суду України / М. К. Галянтич// Юридична Україна. – 2003. – № 5. – С. 32.

8. Пархомчук С. О. Шляхи впровадження в судову систему України органів патентної юрисдикції / С. О. Пархомчук // Часопис Київського університету права. - 2012. - № 2. - С. 229.

9. Андрощук Г. А. Защита прав интеллектуальной собственности в Германии: экономико - правовой аспект / Г. А. Андрощук// Наука та інновації. - 2010. - Т. 6. - №3. - С. 68.

10. Пашковська Т. Патентний суд в Україні: доведеться почекати? / Юридична газета, 04 листопада 2015.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/events/patentniy-sud-v-ukrayini-dovedetsya-pochekati.html>.